

Tajemství sborového zpěvu

© Tomáš Krist

PRAŽSKÝ FILHARMONICKÝ SBOR (PFS) je předním evropským vokálním tělesem a jako jeden z nejvýznamnějších českých uměleckých ansámbľů je zřizován přímo Ministerstvem kultury České republiky. Během dlouhé historie sboru, založeného v roce 1935, se v jeho čele vystřídali nejvýznamnější čeští sbormistři (mj. Jan Kühn, Josef Veselka, Pavel Kühn). Od roku 2007 je jeho hlavním sbormistrem **Lukáš Vasilek**. Doménou PFS je především oratorní a kantátový repertoár. Při jeho uvádění sbor spolupracuje s nejslavnějšími

světovými orchestry, mj. s Berlínskou filharmonií, Staatskapelle Dresden, Izraelskou a Petrohradskou filharmonií nebo Vídeňskými symfoniky. Za hlavního domácího partnera považuje PFS **Českou filharmonii** v čele s jejím šéfdirigentem **Semjonem Byčkovem**, ale neopomíjí ani spolupráci s dalšími českými orchestry a dirigenty. Bohaté aktivity PFS v jubilejní sezoně zahrnují mj. koncerty na festivalech **Dvořákova Praha** a **Pražské jaro**, turné do **Hongkongu**, vystoupení v novém sále **Zarjadje**, debuty na **Velikonočním festivalu**

v **Salcburku** a v sále **Labské filharmonie** v Hamburku. Koncertní sezonu 2019/2020 uzavře PFS účinkováním na festivalech **Smetanova Litomyšl**, ve švýcarském **St. Gallenu**, kde působí jako stálý host, a již tradičně v roli rezidenčního souboru na operním festivalu v rakouském **Bregenzu**. V této sezoně vydá společnost **Decca Classic** celkem tři nahrávky (Antonín Dvořák – *Te Deum*, *Requiem* a Gustav Mahler – *Symfonie č. 2 c moll*), na kterých se Pražský filharmonický sbor podílél.

© Daniel Havel

Pražský filharmonický sbor vstoupil své jubilejní 85. sezony koncertem s věhlasným dirigentem Zubinem Mehtou, naším letošním patronem. Jen těžko bychom si mohli představit krásnější start! Pokud se ale podívám na celou letošní sezonu, čeká nás ještě spousta dalších nádherných okamžiků a hudebních svátků. Za vrchol domácích aktivit osobně považuji náš výroční koncert, který se uskuteční 7. prosince ve Dvořákově siní pražského Rudolfinu. Zazní Honeggerova kantáta Král David, kterou uvádíme v působivé, dnes téměř neznámé verzi pro sbor, sólisty a komorní soubor o 16 hráčích. Koncert nastuduje Lukáš Vasilek, který jej bude zároveň dirigovat. Že půjde o mimořádnou událost, o tom svědčí i zájem České televize, která z koncertu pořídí záznam. Kdybych měl vybrat jeden vrchol z našich zahraničních vystoupení, pak bych asi zmínil debut s Labskou filharmonií a Alanem Gilbertem v Hamburku. Nicméně nemohu opomenout ani naši premiéru na Velikonočním festivalu v Salcburku, kde se bude PFS podílet na provedení Schönbergových Gurre-Lieder pod taktovkou Christiana Thielemanna. A za pověstnou třesínku na dortu mohou být označeny naše dva samostatné sborové koncerty ve dvou nejprestižnějších hongkongských sálech a také Beethovenova Devátá pod taktovkou Vladimira Fedosejeva v novém moskevském sále Zarjadje. Z tohoto krátkého nahlédnutí do naší nastávající sezony je zcela zřejmé, že se sbor nachází v mimořádně úspěšném období. Náš diář je zaplněn do konce roku 2021, už teď začíná být velmi slibný také rok 2022 a rýsuji se první zajímavé nabídky v letech následujících. Za současné úspěchy sboru a za obrovský zájem našich partnerů vděčíme především usilovné práci hlavního sbormistra Lukáše Vasilka a všech našich zpěváků. Věřím, že po této sezoně přijdou sezony ještě krásnější a zajímavější. A já osobně jsem neskonale vděčný za to, že mohu být u toho.

Nahlédnutí do historie sboru

Josef Veselka diriguje Český pěvecký sbor

© Archiv PFS

Jan Kühn vytvořil smíšený sbor, jehož prvních deset let umělecké činnosti bylo úzce spjato s pražskou rozhlasovou stanicí. Různorodý program, od scénické hudby až k opeře, byl jen předstupněm k velkým dílům oratorním a kantátovým, kterými začal sbor obohacovat nejen programy rozhlasu, ale i programy koncertních síní. A to byl také cíl sbormistra Kühna. Vytvořit velké sborové těleso, které by splnilo všechny reprodukční nároky v oboru oratorní a kantátové tvorby. Poctivost a důkladnost studia J. Kühna nesla brzy své první plody. Již v roce 1936 účinkoval sbor s Českou filharmonií na svém prvním veřejném koncertě ve Smetanově siní a po provedení Rousselových *Evokací* v roce 1937 s Českou filharmonií za řízení V. Talicha se dozvídáme z denního tisku, že „obtížný part sborový, který byl dříve překážkou provedení, převzal nyní rozhlasový Československý pěvecký sbor, který dosáhl za řízení J. Kühna vysoké úrovně“. Z počátečního 27členného sboru vznikl v poměrně krátké době téměř 200členný umělecký kolektiv.

Nejasnost problému, na jakém právním podkladě bude sbor organizován (dosud titulován jako Sbor pražské rozhlasové stanice), trvala téměř tři roky, než došlo 14. října 1937 k založení spolku

Československý pěvecký sbor. Změna přívlastku na „český“ vznikla vytvořením protektorátu. V tomto období sbor spolupracoval nejčastěji s Českou filharmonií a rozhlasovým orchestrem za řízení V. Talicha, O. Jeremiáše a K. B. Jiráka.

V roce 1945 odešel J. Kühn s částí sboru a členy výboru spolku z rozhlasu, aby se v budoucnu věnoval pouze koncertní činnosti. Členové, kteří z existenčních důvodů v rozhlase zůstali, přijali nové jméno Pěvecký sbor čs. rozhlasu.

Jan Kühn se přes všechny obtíže pustil do nového díla a díky své houževnatosti, mimořádným uměleckým a organizačním schopnostem doplnil malý zbytek sboru a v prosinci 1945 představil veřejnosti nový 100členný pěvecký sbor. V roce 1947 byl sbor natolik umělecky zkonsolidován, že byl schopen přičlenění k České filharmonii, jak o to žádal J. Kühn ve svém dopise Ministerstvo školství. Sbor měl v této době 180 členů. Tento návrh se realizoval v roce 1951. Od té doby nesl sbor název Český pěvecký sbor při státním orchestru Česká filharmonie.

Přes organizační a pracovní potíže umělecká úroveň stále rostla, takže ČPS v roce 1952

získává titul laureáta státní ceny za své mimořádné umělecké výkony v Beethovenově *9. symfonii*, *Misse solemnis* a Šostakovičově *Písní o lesích*.

V roce 1957 získává sbor první mezinárodní uznání, kdy byl po koncertě v Paříži označen za „jeden z nejlepších sborů světa“. Uprostřed příprav na Wiener Festwoche vytrhla prof. Kühna z pilné práce nemoc. Jan Kühn umírá v únoru 1958 ve věku 67 let.

Vyplnit místo po osobnosti, jakou byl Jan Kühn, bylo velmi obtížné. Těleso takové úrovně a pověsti potřebovalo rovnocennou náhradu. A té se sboru dostalo, po přechodném působení M. Kühnové a mladého A. Šídla, v osobě Josefa Veselky. Správnost rozhodnutí ředitele České filharmonie Jiřího Pauera byla brzy potvrzena. Před sborem stála umělecká osobnost, která zaručovala splnění těch nejvyšších uměleckých cílů. J. Veselka přišel ke sboru s bohatými zkušenostmi zejména tvorby a cappella. Jeho doménou byla klasická polyfonie, i když se stejnou intenzitou a zaujetím studoval díla soudobá. Racionalismus, úměrně doplněný živelným muzikantstvím, tvořil z Veselky mimořádnou sbormistrovskou osobnost. Díla jím nastudovaná nesla pečť hudebního architekta a znalce lidského hlasu. Ohlasy kritik zahraničních zájezdů z Itálie, Švýcarska, Maďarska a první ceny za gramofonové nahrávky z Francie a Německa toho byly jasným důkazem.

Pro svoji vysokou uměleckou úroveň byl Český pěvecký sbor často vyhledáván předními našimi i zahraničními dirigenty a orchestry, gramofonovými firmami i koncertními agenturami. Nejtěsnější byla i spolupráce se soudobými skladateli. Vedle orchestru České filharmonie s dirigenty K. Ančerlem a V. Neumannem, spolupracoval sbor nejčastěji se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK pod vedením V. Smetáčka.

Český pěvecký sbor znamenal pro oratorium a kantátu to, co Česká filharmonie pro symfonickou hudbu a Národní divadlo pro operu.

Jiří Zeman

Výběr koncertů

15. 9. 2019

Koncert s patronem Zubinem Mehtou na koncertě v rámci festivalu Dvořákova Praha. Na programu Mahlerova *Symfonie č. 3 d moll* s Izraelskou filharmonií.

19. 9. 2019

První zhudebnění Dvořákovy opery *Král a uhlíř* v koncertním provedení se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu na festivalu Dvořákova Praha se skvělými sólisty pod taktovkou Tomáše Braunera.

2. a 3. 10. 2019

Mahlerova *3. symfonie* ještě jednou, tentokrát se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK v Obecním domě pod taktovkou Pietariho Inkienena.

13. 11. 2019

Otevření nového sálu v Praze O₂ Universum s PKF — Prague Philharmonia uvedením Beethovenovy *9. symfonie d moll „S Ódou na radost“* se zahraničními sólisty a šéfdirigentem PKF Emmanuelem Villaumem.

18. 11. 2019

Česká premiéra skladby *Polednice* Ondřeje Adámka, jejíž premiéra zazněla v polských Katovicích pod taktovkou Alexandra Liebreicha. V přímém přenosu také na ČRo-Vltava.

7. 12. 2019

Výroční koncert PFS pod záštitou Ministra kultury ČR. Hosté z belgického Gentu a sólisté pod taktovkou Lukáše Vasilka.

18. 12. 2019

Tradiční Rybova *Česká mše vánoční* ve špičkové kvalitě s Filharmonií Hradec Králové.

16. 1. 2020

Stabat mater Ivana Zelenky v Hradci Králové.

30. 1. 2020

Pivní oratorium Jana Kučery v Obecním domě se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK.

5. 2. 2020

A cappella koncert se skladbami Ebena, Orffa a Brucknera v Hradci Králové.

18. – 20. 3. 2020

Requiem za *Hieronyma Bosche* skladatele Detleva Glanerta s Českou filharmonií.

15. a 17. 4. 2020

Janáčkova *Káťa Kabanová* v koncertním provedení s Českou filharmonií a Jakubem Hrušou.

24. 4. 2020

PFS se představí s Labskou filharmonií NDR a Alanem Gilbertem v Janáčkově *Glagolské mši* v Hamburku.

29. 5. 2020

Sborový koncert se světovou premiérou příběhu *Alchymisty* Lukáše Sommera v kostele sv. Šimona a Judy.

3. a 4. 6. 2020

Beethovenova *9. symfonie* pod taktovkou Cornelia Meistera na festivalu Pražské jaro k Beethovenově 250. výročí narození.

26. 6. 2020

Gershwinovo legendární dílo *Porgy a Bess* s Waynem Marshallm na festivalu Smetanova Litomyšl.

Zaostřeno na sezonu 2019/2020

Sbor v letošní sezoně vystoupí na koncertech s Českou filharmonií, Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK, PKF — Prague Philharmonii, Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu, ale i v Hradci Králové, v Plzni a dalších českých městech. Mnoho koncertů se ponese v duchu Beethovenova výročí, ale sbor čeká i několik premiér. Na část sezony odcestuje do zahraničí, kde jej čekají premiérová vystoupení na Velikonočním festivalu v Salcburku se Staatskapelle Dresden, v Hamburku s Labskou filharmonií NDR, v Moskvě s Velkým symfonickým orchestrem P. I. Čajkovského nebo na Festivalu umění v Hongkongu. Závěr sezony bude tradičně patřit letním festivalům v St. Gallenu a v Bregenzu.

© Petra Hajská

© Andrea Felvegi

© Petra Hajská

© Archiv PFS

Sborová akademie

Pražský filharmonický sbor organizuje Akademii sborového zpěvu již od sezony 2012/2013. Roční až dvouleté studium je určeno studentům zpěvu středních a vysokých škol od 16 do 26 let. V průběhu studia se členové Akademie zapojují do úzké spolupráce s Pražským filharmonickým sborem, získávají zkušenosti a dovednosti při práci se sborovým partem na stěžejním sborovém repertoáru a vystupují na vybraných koncertech doma i v zahraničí. Někteří z akademiků posléze také úspěšně zvládají konkurz do některé z hlasových skupin a jsou přijati mezi stálé členy Pražského filharmonického sboru.

„Jsem rád, že umožníme studentům zpěvu získat zkušenost s prací v profesionálním sboru. Doufám, že akademie rozšíří

možnosti jejich budoucího uplatnění v praxi a těším se, že Pražský filharmonický sbor objeví nové talenty do svých řad.“
Lukáš Vasilek, hlavní sbornistr

„Akademie PFS mi dala za rok spolupráce jasnou pozitivní vizi, jak by mělo pracovat profesionální těleso v daném oboru. Příprava na projekty

probíhá na velmi vysoké úrovni, naučila jsem se mnoho nového repertoáru a krásné hudby a navázala nová přátelství. Všichni zde táhnou za jeden provaz, což je krásné, a podle mého názoru je to jeden z potřebných předpokladů kvalitní spolupráce v rámci tělesa na takto vysoké úrovni. Pan Vasilek je obrovský profesionál a pracuje velmi precizně, ale zároveň je lidsky přístupný, což vytváří při zkouškách příjemnou atmosféru.“

Hana Dobešová, bývalá členka Akademie

„Akademii sborového zpěvu u Pražského filharmonického sboru považuji za skvělou příležitost pro mladé studenty nebo začínající

profesionály, při níž si mohou vyzkoušet sborovou kolektivní práci v praxi – to znamená trénovat pohotovost, rychlé čtení z not nebo celkovou orientaci ve sborovém partu. Během sborové práce se student učí také schopnosti souznění s ostatními členy a ve snaze společného dosažení kýženého výsledku pěstuje týmového ducha. Tyto zkušenosti pak zúročí během jednotlivých koncertů, na kterých se díky Akademii může podílet, to vše v přátelském a kolegiálním prostředí zkušenějších kolegů.“

Michaela Steinbauerová, členka Akademie

Sborový cyklus

Pražský filharmonický sbor pořádá každý rok cyklus samostatných koncertů, na kterých mají posluchači možnost vyslechnout si hodnotná díla českého a světového sborového repertoáru – často nejen krásná, ale i nanejvýš náročná. Součástí těchto koncertů bývají také zajímavé novinky z oblasti sborové tvorby, které v České republice dosud nezazněly. Dramaturgii cyklu tvoří a koncerty zároveň řídí hlavní sbornistr Pražského filharmonického sboru Lukáš Vasilek. V letošní sezoně zahrnuje výroční koncert s oratoriem *Král David*, českou premiéru skladatele Lukáše Sommera nebo tradiční vánoční *Rybovu Českou mši vánoční*.

Koncerty u nás a v zahraničí

Sbor poprvé vystoupí pod taktovkou Vladmira Fedosejeva v koncertním sále Zarjadje s programem Beethovenovy *9. symfonie* a Čajkovského méně známou *Ódou na radost* z roku 1865. Dva koncerty v sále Labské filharmonie s hudbou Leoše Janáčka přednese sbor nejprve s Jakubem Hrušou a poté na koncertě s Alanem Gilbertem. V České republice bude součástí oslav Beethovenova výročí na programech České filharmonie, Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK, PKF — Prague Philharmonie, Symfonického orchestru Českého rozhlasu i Filharmonie Hradec Králové a Jihočeské filharmonie v Plzni.

Koncerty pro školy

Pražský filharmonický sbor se podílí na hudebním vzdělávání žáků základních škol již od sezony 2014/2015 prostřednictvím edukativních koncertů pro děti. Děti se na koncertech pro školy seznamují s jednotlivými hlasovými skupinami i s vývojem hlasu od dětského po dospělý. Na každý koncert je proto přizván i některý dětský sbor, se kterým PFS dlouhodobě spolupracuje. Dramaturgie koncertů pro nejmenší diváky je vždy přizpůsobena tak, aby se děti dobře bavily, a přitom se aktivně zapojily do dění. Mohou si tak zazpívat společně s velkým profesionálním sborem a seznámit se s vybraným repertoárem k danému tématu.

Pěvecké workshopy

Pro žáky 1. stupně základních škol v Praze a okolí pořádá PFS pěvecké workshopy. Jejich cílem je, aby děti získaly možnost lépe poznat sborový zpěv, a to přímo od zkušených profesionálních zpěváků. Děti se přístupnou a zábavnou formou seznámí nejen se samotným tvořením tónu pomocí svého hlasu, ale také např. s technikou správného dýchání. Kurzy v délce jedné hodiny vede vždy dvojice lektorů z řad členů Pražského filharmonického sboru a probíhají přímo na vybraných školách během celého školního roku za účasti učitele školy. Pro děti jsou tyto hodiny velkým zpestřením běžné výuky hudební výchovy, jelikož přináší jejich aktivní zapojení a práci s vlastním hlasem.

Skladatel Lukáš Sommer o nové skladbě pro PFS

© Adam Bláha

Jak vůbec došlo ke spolupráci s PFS?
Už dlouho jsem chtěl napsat skladbu inspirovanou alchymisty. Od té doby, co jsem se seznámil s dobovými českými texty, došlo mi, že to byli skutečně hlubocí, všestranní a duchovně vyspělí lidé. Proto jsem se někdy před rokem osmělil a oslovil Lukáše Vasilka. Lukáš k mému překvapení znal mou hudbu velice dobře a hned při prvním setkání jsme byli – řečeno muzikantsky – v C dur.

Navazuje skladba *Alchymista* na tvoji předchozí tvorbu?
V opeře *Časoplet*, vzniklé ke 100. výročí samostatného státu, jsem se alchymie letmo dotkl. Zhudebnil jsem tzv. Smaragdovou desku, jednu z prvních písemných relikví

alchymie. Je to záhadný text, v kontextu nových objevů kvantové fyziky, ale děsivě přesný. Skladba pro PFS má motto: „Zlato se zkouší ohněm, žena zlatem, muž ženou“. Můj alchymista je živý člověk, mladý kluk, který vedle bádání objevuje také ženský svět. A jako každý mladý muž je nejprve ženským elementem přemožen. Pro tu příležitost jsem už po několikáté oslovil básníka Víta Slívu. Mezi alchymistickými recepturami a jeho milostnými verši vzniklo neuvěřitelně nádherné propojení.

Jak moc ovlivnila jazyková předloha hudební zpracování?

Mnohé pradávné texty našich předků jsou dnešnímu člověku málo srozumitelné. Jsme zabrzdění racionalismem, který v nás udusil smysl pro intuici a symboliku, vnímáme svět klíčovou dírkou svého rozumu, který absolutně nestačí k vnímání oněch důležitých „vzkazů“. Texty alchymistů jsou velice vrstevnaté, ti lidé měli evidentně silnější napojení na vesmírný zdroj informací. Tím, že jdeš do hloubky významu některých receptů, objevují se i duchovní symboly, které jsou za nimi. Narazil jsem ale i na vtipné momenty. Pražští alchymisté – jednu dobu velmi pronásledovaní – své texty kupříkladu šifrovali. Takže jsem našel pasáž: „Vezmi zeleného lva a žihej ho v pelikánu“. Vůbec jí nerozuměl. Oslovil jsem znalce alchymie a ten mi vysvětlil, že jde o chemický recept a zvířata jsou ve skutečnosti názvy sloučenin. Když ale tuto informaci nemáš, měla bys

tendenci k textu přistupovat „jen“ jako k poezii. Pro mě ale tato informace byla klíčem k celé úvodní části skladby.

Je možné se při psaní pro hlasy inspirovat v tvorbě instrumentální, nebo jde o zcela odlišný postup komponování?

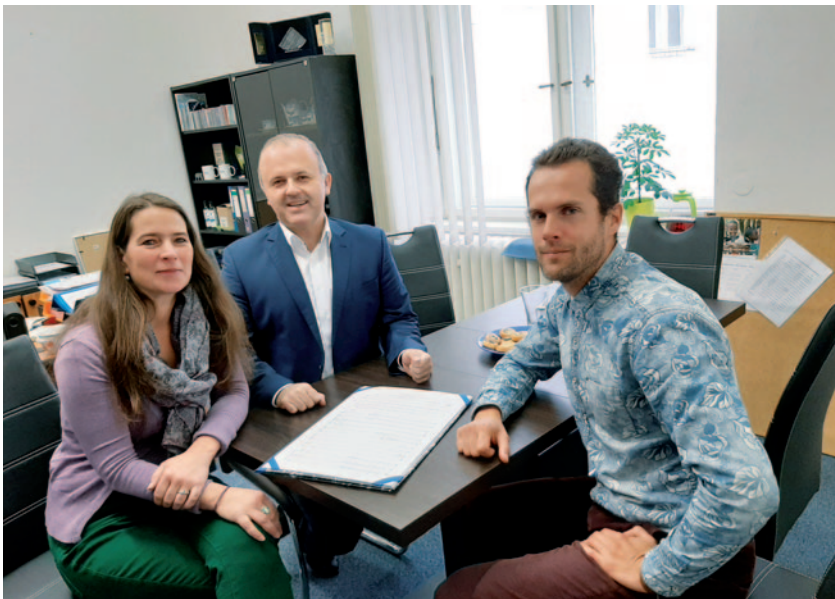
Přiznám se, že to mám naopak. Často si svou instrumentální hudbu předříkávám, takže je to vlastně hlas, co mě vede při psaní, ne nástroj. Rád pracuji s různými přirozenými akustickými jevy, jako je echo, glissando, různé dynamické nuance. Že jsem si některá slova doslova rozdrobil na prach, to se při psaní pro tak schopné těleso rozumí...

Jak náročné jsou jednotlivé party?

Dobře znám znamenitou úroveň Pražského filharmonického sboru. Myslím, že má skladba pro něj bude jedna z těch milosrdnějších. Samozřejmě, že některé souzvuky a zahuštěné harmonie chtějí naposlouchat, ale nemám sebemenší obavu o kvalitu nastudování. Skladba je možná komplikovanější logisticky, protože tři violoncella a harfa jako doprovod – to není úplně běžný ansámbl, který by byl k máni.

Tušíš jsi dopředu, kdo bude hrát instrumentální doprovod? A proč právě tři violoncella a jedna harfa?

V duchu si myslím na Janu Bouškovou. S myšlenkou na její hru jsem part harfy psal. Ostatně, už jsem pro ni napsal *Koncert pro harfu a orchestr*, a tak bych byl za další

Lukáš Sommer při předávání partitury *Alchymisty*

spolupráci velice šťastný. Violoncellové trio bych rád sevcíčil ještě před zkouškou se sborem, protože to musí být kompaktní souhra, budící dojem jednoho nástroje. Trio symbolizuje mužský element, harfa ten ženský.

Popřál bys PFS něco speciálního k jeho výročí?
Především sboru přeji co nejlepší zázemí

k práci. Sám jako skladatel a muzikant na volné noze vím, jaký je rozdíl pracovat za dobrých a důstojných podmínek, a nebo naopak s „jazykem na vestě“. A přeji mu také mnoho originálních a svéhavých projektů, které i nadále budou zajímat veřejnost, odbornou i laickou. Originalita a nezaměnitelnost je ta největší devíza jakéhokoli tělesa.
MH

Maestro Zubin Mehta, legendární dirigent patronem sezony

© Wilfried Hosl

Jak se stal Zubin Mehta patronem sezony PFS?

Radim Dolanský, ředitel PFS, před několika měsíci oslovil osobní asistentku pana Mehty: „Vzpomínám, že ráno jsem poslal e-mail se žádostí a odpoledne jsem dostal odpověď s telefonním číslem do hotelu v Miláně, kde byl zrovna pan dirigent ubytovaný, včetně návrhu času, kdy se mu mohu ozvat. Vazba mezi ním a sborem je tak obrovská, že trvalo skutečně pouhý okamžik, než souhlasil, že se stane patronem naší sezony“.

Zubin Mehta patří k nejproslulejším dirigentským osobnostem posledních několika dekád. Vystudoval hru na klavír, kompozici a hru na kontrabas. Po vítězství v dirigentské soutěži v Liverpoolu roku 1958 zahájil oslnivou uměleckou dráhu a během své kariéry dirigoval prakticky všechny významné světové orchestry, z těch nejvýznamnějších lze vybrat Newyorskou filharmonii, Losangeleskou filharmonii, Berlínské filharmoniky a Vídeňskou filharmonii nebo Bavorský státní orchestr. V mnoha dalších se stal čestným dirigentem. V letech 1978 až 1991 byl také šéfdirigentem Newyorské filharmonie a v letech 1998 až 2006 Bavorské státní opery v Mnichově. Od roku 1985 působí jako hudební ředitel festivalu Maggio Musicale ve Florencii.

Je nositelem řady významných ocenění, mj. francouzského Řádu čestné legie a Ceny za mír a toleranci OSN, ceny Premium Imperiale Japonské císařské rodiny, ceny Kennedyho Centra nebo ocenění nadací Dana Davida (Dan David Foundation). Zubin Mehta je od roku 1977 šéfdirigentem Izraelské filharmonie. V jeho čele stojí již 50 let a tohoto postu se na podzim letošního roku rozhodl vzdát ve prospěch mladšího nástupce (Lahav Shani), i když mu post hudebního ředitele ve filharmonii náleží od roku 1981 „doživotně“ (Music Director for Life). Pražskému publiku se Mehta poprvé představil v roce 1962 na festivalu Pražské jaro, kde dirigoval orchestr Václava Smetáčka. Hudební veřejnost ví o jeho vztahu k hudbě Antonína Dvořáka, který je velmi vřelý. Jeho dirigentským vzorem byl Rafael Kubelík. Při sólových koncertech několikrát doprovodil klavíristu Ivana Moravce nebo houslistu Václava Snítla. Se svými Izraelskými filharmoniky natočil v roce 1994 Smetanovu *Mou vlast*.

Zubin Mehta obdržel letos v září během svého posledního turné s Izraelskou filharmonii, kdy zavítal i na festival Dvořákova Praha, cenu „**Artis Bohemiae Amicis**“. Tuto cenu uděluje Ministerstvo kultury ČR osobnostem, které dlouhodobě přispívají k šíření dobrého jména české kultury u nás i v zahraničí. Návrh na udělení této ceny právě maestro Mehtovi vzešel od Pražského filharmonického sboru, který s panem dirigentem spolupracuje již od roku 1963 a pojí je více než 90 společných koncertů.

Zubin MEHTA a PFS

3. a 4. 6. 1963

Praha, Katedrála sv. Víta, Obecní dům
LUDWIG VAN BEETHOVEN
Symfonie č. 9
LUIGI NONO
Vítězství u Guerniky

9. – 25. 6. 1973

Miláno, Teatro alla Scala
ARNOLD SCHÖNBERG
Gurre-Lieder

10 a 11. 1. 1974

Praha, Rudolfinum
GUSTAV MAHLER
Symfonie č. 2

3. 7. – 3. 8. 1993

Tel Aviv, Haifa, Jeruzalém
GIUSEPPE VERDI
Requiem
JOSEPH HAYDN
Paukenmesse
GUSTAV MAHLER
Symfonie č. 2

26. 1. 1994

Tel Aviv
GUSTAV MAHLER
Symfonie č. 2 (natačení CD)

4. – 23. 10. 1994

Tel Aviv, Haifa
CARL ORFF
Carmina Burana
GIUSEPPE VERDI
Quattro pezzi sacri

5. – 14. 7. 1995

Tel Aviv, Jeruzalém
GIUSEPPE VERDI
výběr z oper
Requiem

16. 7. – 3. 8. 1996

Tel Aviv
FRANZ LEHÁR
Veselá vdova
JOHANN SEBASTIAN BACH
Magnificat D dur
Koncert ke 3000. výročí založení Jeruzaléma (Vivaldi, Mozart, Gounod, Bernstein, Logi, Schifrin, Bruckner)

13. 10. – 3. 11. 1996

Tel Aviv, Haifa, Jeruzalém
LUDWIG VAN BEETHOVEN
Symfonie č. 9
GEORG FRIEDRICH HÄNDEL
Mesiáš

10. a 11. 9. 1997

Praha, Rudolfinum a Katedrála sv. Víta
GUSTAV MAHLER
Symfonie č. 2

29. 8. 1999

Weimar, Schlosspark Tiefurt
LUDWIG VAN BEETHOVEN
Symfonie č. 2

2. – 18. 7. 2000

Tel Aviv
JOHANNES BRAHMS
Alt-Rhapsodie a Německé requiem

12. – 29. 7. 2004

Tel Aviv, Haifa, Jeruzalém
HECTOR BERLIOZ
Faustovo prokletí
CARL ORFF
Carmina Burana

11. 7. – 1. 8. 2005

Tel Aviv, Haifa, Jeruzalém, Jezreel Valley
GIUSEPPE VERDI
Requiem
LUDWIG VAN BEETHOVEN
Symfonie č. 9

7. – 18. 7. 2011

Tel Aviv, Jeruzalém
ARNOLD SCHÖNBERG
Gurre-Lieder

12. – 31. 7. 2017

Tel Aviv, Haifa
GIACOMO PUCCINI
Turandot

15. 9. 2019

Praha, Rudolfinum
GUSTAV MAHLER
Symfonie č. 3

POZVÁNKA NA KONCERT

Středa 18. prosince 2019

17.00 a 19.00 hodin
Praha, kostel sv. Šimona a Judy

JAKUB JAN RYBA /1765–1815/
Česká mše vánoční „Hej mistře!“
pro sóla, smíšený sbor,
orchestr a varhany

Grażyna Biernot, **Kristýna Filová** soprán
Jana Ehrenbergerová, **Pavla Mlčáková** alt
Miloslav Pelikán, **Martin Slavík** tenor
Lukáš Hynek-Krámér, **Jan Morávek** bas
Václav Uhlíř varhany

Pražský filharmonický sbor
Filharmonie Hradec Králové
dirigent **Lukáš Vasilek**

Přání Pražskému filharmonickému sboru

© D. Stiplovsek

Letos v létě jsme oslavili deset let naší úspěšné spolupráce s Pražským filharmonickým sborem. Je nám ctí a velkým potěšením mít takového skvělého partnera. Mimořádná je nejen vynikající hudební a pěvecká úroveň, ale i naše mezilidské vztahy. Děkujeme za Vaši práci a nadšení. Ad multos annos!

Elisabeth Sobotka
Umělecká ředitelka
festivalu v Bregenzu

© Petra Hajská

Přeji báječnému Pražskému filharmonickému sboru všechno nejlepší do jeho jubilejní sezony. Je mi ctí, že i já mohu být jeho malou součástí!

Vše dobré,
Zubin Mehta
Dirigent

© Archiv PFS

Vážený přítelé,
Pražský filharmonický sbor poprvé navštívil Izrael v roce 1993. Od té doby s námi vystoupil 22krát v Izraeli i zahraničí. Od prvního dne to bylo velké potěšení – vzhledem ke kvalitě zpěvu a organizace i přátelství, které se za ty roky mezi námi vyvinulo. Pokaždé jsme se těšili na spolupráci se sborem a pokaždé se naše očekávání beze zbytku naplnila. Doufám, že naše hudební spolupráce bude pokračovat ještě mnoho dalších let.

Avi Shoshani
Generální tajemník Izraelské filharmonie

Hosté z belgického Gentu

Vlámský symfonický orchestr

© Simon Van Boxtel

Vlámský symfonický orchestr je jedním z nejvýznamnějších belgických orchestrů. Pod vedením věhlasných dirigentů si toto těleso, sestávající z vynikajících a zanícených

hudebníků, získalo uznání svými úchvatnými provedeními klíčových děl symfonického repertoáru od klasického období po současnost i premiérami nových skladeb.

Od svého založení v roce 1960 orchestr vedli šéfdirigenti David Angus, Etienne Siebens, Seikyo Kim a Jan Latham-Koenig. Od sezony 2019/2020 je jeho

šéfdirigentkou Kristiina Poska. Vlámský symfonický orchestr pořádá koncertní cykly na všech hlavních scénách ve Vlámku i v Bruselu. V průběhu své více než 80leté tradice si získal velké množství nadšených a věrných posluchačů. Orchester také pravidelně vystupuje v zahraničí a je zván na prestižní mezinárodní festivaly.

Mezi nejvýznamnější nedávné úspěchy patří koncerty se sólisty Pavlem Kolesníkovem (klavír), Pieterem Wispelweyem (violoncello), Annou Vinnickou (klavír), Patricií Kopatchinskou (housele), Christianne Stotijn (mezzosoprán), José Van Damem (basbaryton) a Vadimem Repinem (housele), pod taktovou dirigentů Jana Lathama-Koeniga (UK, šéfdirigent), Jonathona Heywarda (UK), Bena Gernona (UK), Keese Bakelse (Nizozemsko), Adriena Perruchona (Franci) a Alexandra Blocha (Francie). Kromě vystoupení na několika festivalech (v Gentu a jinde) se orchestr také představil na koncertech v Londýně (Cadogan Hall), Edinburghu (Usher Hall), Amsterdamu (Concertgebouw), Bonnu (Beethovenfest – světová premiéra posledního orchestrálního díla Dietera Schnebela), Leedsu (Town Hall) a Utrechtu (Vredenburg).

Rozsáhlá diskografie orchestru se nedávno rozšířila o živou nahrávku provedení *Pastorální symfonie* Vaughana Williamse s dirigentem Jonathonem Heywardem (Evil Penguin) a album violoncellových koncertů Lala a Saint-Saëns pod taktovkou Pietera

Wispelweye (Onyx). Brzy výjde jeho nahrávka dvojkoncertu Johanna Brahmsa s Pieterem Wispelweym a houslistou Lorenzem Gatterem (Evil Penguin), vůbec první nahrávka obou koncertů pro saxofon belgického skladatele Paula Gilsona (Evil Penguin) a CD s prvním houslovým koncertem a dvojkoncertem Felixe Mendelssohna-Bartholdyho, pořízená s houslistou Shlomo Mintzem a klavíristou Robertem Prossedou (Deutsche Grammophon).

Domovská scéna Vlámského symfonického orchestru je Muziekcentrum De Bijloke v belgickém Gentu (člen sítě Kreativní města hudby UNESCO). Jeho činnost podporuje Vlámská vláda a město Gent. Ve spolupráci s organizací Muziekcentrum De Bijloke se orchestr také věnuje novátorským projektům, jako „Classical Music Raves“, v jehož rámci probíhají taneční párty a řada akcí pod širým nebem. V součinnosti s kulturním centrem Concertgebouw v Bruggách orchestr vyvinul projekt „CLUB Surround“, kdy během koncertů obecenstvo zaujímá místa mezi hudebníky na scéně. Jako jedno z předních belgických hudebních uskupení jde příkladem Vlámský symfonický orchestr ve vytváření přesahových a vzdělávacích projektů, stejně jako projektů zaměřených na podporu mladých a talentovaných hudebníků, skladatelů a dirigentů.

www.symfonieorkest.be

Martin Manojlín: Inspiraci hledám hlavně v přírodě

© Petra Hajská

Člen Sdružení českých umělců grafiků Hollar a autor linorytu *Harmonie zpěvu*, který zdobí obálku sezonní brožury PFS. Jeho další grafiky uvnitř brožury z cyklu *Underwave*, inspirované mořskými náladami, ale i exlibris *Betlémská hvězda* k vánočnímu koncertu sboru, propojují svět hudebního a výtvarného umění.

Co vás přivedlo ke grafice a která výtvarná osobnost vás ovlivnila nejvíce? Ke grafice mě přivedli moji učitelé na PF UJEP v Ústí nad Labem, kde jsem studoval učitelskou aprobaci český jazyk a výtvarná výchova. Součástí výuky byla i grafika, kde mě prof. Miloš Michálek spolu s Aloisem Kračmarem ke grafice natrvalo připoutali. Těžko hodnotit, kdo mě ovlivnil nejvíce. Hodně to byly osobnosti české grafiky 60. let – Vladimír Boudník (strukturalismus a aktivní přístup ke zpracování matrice), Jiří John (dlouhé linie a obdiv k přírodě). Pak na velké výstavě Josefa Váchala v Rudolfinu to byla zejména fascinace soutisky a barvami. Něco z toho všeho a působení mých učitelů se do mé tvorby v nějakém prúniku promítlo a dále se vyvíjí.

Kde se v tvorbě inspirováte nejvíce a jakou techniku používáte nejčastěji? Mým hlavním inspiračním zdrojem je příroda. Ať již krajina sama nebo určité výtržky z reálné přírody, přírodní děje, stromy, voda aj. Z toho vyplývá moje rozpolcení mezi abstraktní a realistickou polohou mé tvorby. Během studií jsem vyzkoušel všechny grafické techniky, ale našel jsem se v technikách tisku z výšky. Charakteristický je pro mě mnohabarevný linoryt často v kombinaci s dřevořezem a otisky z různých strukturálních materiálů. Postupy jsou často natolik složité, že jsem nucen všechny grafiky tisknout sám. Má to ale tu výhodu, že někdy při tisku přijdu třeba i náhodou na nějaký „trik“, který už příště použiju zcela záměrně v jiné grafice.

Jste i sběratel grafiky nebo jen tvůrce?

Již v době studií jsme byli seznamováni i s tzv. exlibris. To mělo za následek i to, že jsme si začali se spolužáky vyměňovat své výtvary a navštěvovat antikvariáty. Ze svých směšných úspor jsme si kupovali první kusy do svých sbírek. Záhy jsem se stal členem Spolku sběratelů a přátel exlibris a už jsem byl lapen do sítě sběratelství a sbírám dodnes. Takže ano, jsem i sběratelem grafiky.

Co vás vedlo při tvorbě grafiky *Harmonie zpěvu* pro Pražský filharmonický sbor?

Několik týdnů před oslovením Pražským filharmonickým sborem k výtvarnému doprovodu brožury k výroční 85. sezoně jsem byl na koncertě v pražském Rudolfinu, kde účinkoval právě tento sbor. Líbilo se mi, jak se zpěv z mnoha hrdel, který se nesl z empory, báječně propojoval s hudbou České filharmonie ve Dvořákově síni Rudolfinu. Hned jsem si říkal, že by to šlo výtvarně použít. Nápad jsem v podstatě již zapomněl, když přišla ona výzva PFS. A pak opět vyšly na povrch vzpomínky na koncert a staly se námětem k vytvoření vzpomínané grafiky.

V sezonní brožurě PFS jsou uvedeny i vaše další grafiky z cyklu *Underwave*. Kolik

grafik tento cyklus obsahuje a je to stejná technika jako v případě *Harmonie zpěvu*, popř. odkud se brala inspirace zde?

Cykus *Underwave* byl vytvořen na základě inspirace mořem. Názvem jsem vytvořil nové slovo, které pro mě znamená prostor těsně pod hladinou v momentě, kdy se po ní přežene vlna. Byl jsem fascinován strukturami vlnění, shluky bublin, pěnamy, prosvítáním paprsků Slunce. Cyklus nejprve začal jako 6 grafik, ale po nějaké době jsem zjistil, že bych chtěl ještě pokračovat. Připojil jsem k původním šesti dalších šest grafik, takže celkově se jedná o 12 grafik, vytvořených v technice čistého linorytu s postupným odtrháváním matrice, takže vlastně je to ta nejklassičtější forma linorytu. Tím se odlišuje výrazně od *Harmonie zpěvu*, kde jde o soutisk několika různých samostatných matric, a dokonce je zde i jedna barva tištěna ze dřeva.

Co vás čeká v nejbližším tvůrčím období a plánujete nějaké další výtvarné propojení s hudbou?

V současné době mě čekají zejména novoročenky a exlibris pro sběratele. Ale chystám i nějakou volnou tvorbu. A to se vlastně i týká propojení s hudbou. Před třemi lety jsem byl osloven, abych výtvarně doprovodil hudební festival Smiřické svátky

hudby. Na to bych měl navázat příští rok výstavou, která se uskuteční během festivalu Klášterských hudebních pramenů na zámku v Klášterci nad Ohří. Další hudebně výtvarný plán mám již delší dobu v hlavě. Chtěl bych realizovat soubor grafických listů na téma Dvořákovy Novosvětské. Podobně jsem se vloni nechal inspirovat hudbou k vytvoření cyklu čtyř velkoformátových grafik k Vivaldiově *Čteru ročních dob*. Další hudební výzvou je vytvoření grafiky k premiéře skladby *Alchymista* hudebního skladatele a kytaristy Lukáše Sommera. Jak je vidět, hudba se pro mě stává stále větším a větším inspiračním zdrojem. Takže bych asi poopravil odpověď na první otázku: „Inspiraci kromě přírody hledám i v hudbě a literatuře“.

Pražský filharmonický sbor oslaví 85 let

V prosinci letošního roku uplyne přesně 85 let od doby, kdy se sbormistr Jan Kühn rozhodl založit smíšený sbor pro účely živého vysílání opery *Debora* od J. B. Foerstera na Radiojournalu. Přímý přenos pod taktovkou Otakara Jeremiáše byl prvním vystoupením sboru pod jménem **Sbor Radiojournalu**. Po několika obměnách názvu vznikl v roce 1969 ten současný, Pražský filharmonický sbor, který se okamžitě zapsal nejen na domácí kulturní scéně, ale i v zahraničí, např. při uvedení Mahlerovy *„Symfonie tisíců“*

v milánské La Scale (1970), samostatným koncertem a Dvořákovými *Svatebními košilemi* na Mnichovském hudebním festivalu (1977), při 200. výročí *Dona Giovanniho* s Českou filharmonií za řízení Václava Neumanna nebo rezidenčním působením na operním festivalu v italském Pesaru po celá 80. léta.

K oslavám 85. výročí si sbor vybral zřídka uváděné oratorium ***KRÁL DAVID*** Arthura Honeggera (1892–1955). Pod vedením dirigenta **Lukáše Vasilka** se jako host

představí pražskému publiku Vlámský symfonický orchestr a sólisté **Kateřina Kněžíková** (soprán), **Markéta Cukrová** (alt) a **Ondřej Koplík** (tenor). Partu vypravěče se ujme **Jaromír Meduna**.

„Dramatický žalm“, jak bývá Honeggerův *Král David* nazýván, se i v zahraničí objevuje především na velkých koncertních pódiiích. Jeho původní čtyřhodinová verze pro komorní soubor měla velký úspěch, ale dnes je téměř neznámá. Pražský filharmonický sbor uvádí verzi druhou z roku

1923 s vypravěčem, kterou v loňské sezoně představilo s velkým úspěchem ostravskému publiku na MHF Leoše Janáčka.

Výroční koncert se uskuteční v sobotu 7. prosince 2019 v 19.30 hodin ve Dvořákově síni Rudolfiny. Součástí koncertu bude také výstava fotografií na 1. balkoně, kde fotografka a zároveň členka sboru Martina Kritznerová představí nejzajímavější momenty z cest PFS pod názvem „Letem sborovým světem“.

Martina Kritznerová o výstavě

© Lubomír Moravec

Jak ses k fotografii dostala a co tě na ní nejvíc baví?
Fotografii jsem v sobě objevovala postupně. Baví mě možnost dívat se na svět jinýma očima, a proto se z nevelkého koníčka stalo velké hobby.

Jaký byl první impuls k fotografování sboru během jeho cest a koncertů?
Impulzem bylo především zachytit kolegům momentky z cest na památku, aby si mohli zavzpomínat. Vlastní kreativní přístup přišel až později a nyní bych řekla, že již převažuje, i když stále ráda zvěčním své milé kolegy u zajímavé pamětihodnosti, před sálem, kde právě vystupujeme nebo v zajímavém kostýmu.

Do jaké míry tě ve fotografování ovlivňují tvé další zájmy a působení ve sboru?
Především mě celkově ovlivňuje fakt, že jsem součástí vynikajícího tělesa, jakým Pražský filharmonický sbor je, tudíž navštěvuji pozoruhodné destinace a setkávám se s mnoha zajímavými lidmi. To s sebou přináší spoustu nahodilé inspirace. Většinou tematicky neplánuji, vše tak nějak vyplyne ze situace a z konkrétního místa, kde právě jsem.

Kdo jsou tví oblíbení fotografové, máš nějaké vzory nebo inspirace?
Samozřejmě se inspiruji tvorbou klasiků, jak světových tak našich. Například Bresson, Erwit, nebo Sudek, Drtikol, Reich, Koudelka, Kratochvíl, Havel. V současné době jsem uchvácená tvorbou Brazílce Sebastião Salgada. Ten je žijící legendou ve ztvárnění humanistické fotografie, takže zachycuje lidi a osudy v různých koutech světa.

Z jakých míst a sálů fotografie sboru na výstavě převažují?
Na výstavě budou nejen fotografie sboru, ale také fotografie ze zemí, kde jsme s PFS koncertovali, například Izrael, Rakousko, Rusko nebo USA.

Je v sérii fotografií, které uvidíme v Rudolfinu nějaká, která ve tvých očích převyšuje ty ostatní?
Myslím, že jednu konkrétní není možné vybrat, ale mám moc ráda odlesky v kapotách aut, ve vodě a další spíše kreativní fotografie, které v poslední době převažují nad těmi dokumentačními.

Jak často jste se sborem na cestách a kam se vydáváš ty osobně nejraději?
Několikrát ročně vystupujeme koncertovat do zahraničí. Některé destinace jsou nové, takže pro fotografa zajímavější, a do některých míst, jako je třeba Bregenz, se vracíme pravidelně. Ale konkrétně v Bregenzu sice jde o známé prostředí, ale s novými scénami, kostýmy, dirigenty apod., takže témat k fotografování je stále mnoho. Na našich turné tak nejraději objevuji krásy měst. V osobním volném čase utíkám především do náruče přírody.

Opravdu s sebou vždy na cesty vozíš i foto vybavu?

V posledních letech, pokud je to možné, ano. Někdy to vyžaduje pevné svaly, ale už si nemohu pomoci, protože bych mohla přijít o dobrý záběr nebo téma.

Martina Kritznerová

Od dětských let se věnovala zpěvu a tento „koníček“ se jí stal po absolvování gymnázia a následně studia klasického zpěvu na Pražské konzervatoři i hlavní pracovní náplní. Členkou PFS je od roku 1992. Fotografování se začala systematicky věnovat v roce 2005 nejprve sama a později také studiem u fotografa Petra Moška. Mezi její hlavní priority patří především fotografování živé přírody, krajiny a abstrakcí.

© Ilona Sochorová

KATEŘINA KNĚŽÍKOVÁ

„Dílo *Král David* je úžasné nejen svou látkou, ale především geniálním zpracováním Arthurem Honeggerem. Celé dílo je složeno z krátkých čísel, což nutí člověka k více než 100 % koncentraci, aby bylo dosaženo maximálního propojení po stránce hudební. Můj part je až na pár záludných míst napsán velmi příjemně a oceňuji, že jej interpretujeme v originálním jazyce, tedy ve francouzštině. Je to má první zkušenost s tvorbou A. Honeggera a nemůžu si toto setkání vynachválit. Myslím, že se posluchači mají rozhodně nač těšit.“

© Ilona Sochorová

MARKÉTA CUKROVÁ

„Již potřetí mám tu čest provést Honeggerovo oratorium po oboku PFS, který v něm exceluje. Díky výkonu sboru pod vedením Lukáše Vasilka to pokaždé byl výjimečný zážitek. Sólisté vlastně jen pomáhají. Mým úkolem je na malé ploše altového partu vystihnout náladu tří postav, načrtnutých vzrušenými i lyrickými melodiemi v poetické francouzštině. Uvedeme komorní verzi díla, v níž vynikne nejlépe jeho úchvatná barevnost a přímočaré drama.“

© Marek Olbzymek

ONDŘEJ KOPLÍK

„S oratoriem *Král David* se setkávám poprvé, nejen jako interpret, ale i jako posluchač. Ta hudba je nádherná, silná a emotivní. Rád zpívám ve francouzštině, a přestože můj part není velký, moc si ho užívám.“

Arthur Honegger – Král David, H 37

Oratorium pro vypravěče, sóla, smíšený sbor a instrumentální ansámbl

Když se 11. června 1921 ve švýcarském divadle Théâtre du Jorat u Mézières (nedaleko Lausanne) schylovalo k premiéře divadelní hry *Král David* básníka a dramatika Reného Moraxe, málokdo pravděpodobně očekával, že se bude jednat o mimořádnou událost, která rovněž odstartuje strmý vzestup kompoziční kariéry Arthura Honeggera (1892–1955). Skladateli tehdy nebylo ještě ani třicet let a k zakázce vytvořit hudební složku pro tuto rozsáhlou divadelní hru se dostal za poměrně zajímavých okolností. Honegger byl sice v té době již výraznou osobností pařížské avantgardní scény a upozorňoval na sebe pozoruhodnými komorními díly, za širší uznání však teprve čekal. Byl především vnímán jako jeden ze členů moderně orientovaného skladatelského uskupení Les Six (v češtině používáme označení Pařížská šestka), ve kterém dále umělecky působili Georges Auric, Louis Durey, Darius Milhaud, Francis Poulenc a Germaine Tailleferrová.

Théâtre du Jorat bylo oficiálně otevřeno 8. května 1908, nicméně René Morax zde již několik let předtím nepravidelně uváděl své hry. Samotná budova divadla je postavena ve švýcarské venkovské krajině a je celá ze dřeva – poněkud tak splývá s tamními zemědělskými stavbami. Divadlo bylo od počátku koncipováno jako „lidové“ a místní obyvatelé přílehlých vesnic představení nejenom navštěvovali jako diváci, ale též se aktivně podíleli na realizaci různých divadelních projektů. V rámci Théâtre du Jorat fungoval početný amatérský sbor, který do značné míry ovlivňoval výslednou podobu představení (dodejme, že sborový zpěv měl ve Švýcarsku dlouhou tradici). I z tohoto důvodu Morax ve svých inscenacích ponechával hudbě velký prostor a rozsáhlejší hudební složka se stala charakteristickým znakem jeho her. Během první světové války byl provoz divadla bohužel přerušen a jeho další osud byl nejistý. Šťastnou okolností bylo, že se Morax nedlouho po válce spřátelil s bohatým a vlivným mecenášem Wernerem Reinhartem, který svolil, že poskytne Théâtre du Jorat finanční podporu nutnou pro jeho znovuootevření. Doplňme, že Reinhart štědrě podporoval i mnohé další umělce – zaštilil např. vznik *Přiběhu vojáka* Igora Stravinského (skladatel toto dílo Reinhartovi následně dedikoval a věnoval mu autograf kompozice). A nedlouho po úspěšném uvedení *Krále Davida* se finanční podpory dočkal též Arthur Honegger, který pro tohoto mecenáše vytvořil např. *Sonatinu pro klarinet* a *klavír* (Reinhart byl amatérským klarinetistou).

Bylo naplánováno, že provoz Théâtre du Jorat bude opět zahájen v roce 1921 a René Morax pro tuto příležitost napíše divadelní hru *Král David* vycházející z biblického námětu. Dramatik se nejprve obrátil na skladatele Jeana Dupériera, s nímž dříve několikrát spolupracoval. Nicméně ten jeho nabídku nečekaně odmítl. Pro Moraxe bylo velmi důležité, aby hudbu k jeho představení vytvořil švýcarský skladatel. Po určitém váhání a na doporučení dirigenta Ernesta Ansermeta a Igora Stravinského nakonec dopisem oslovil Arthura Honeggera – skladatele švýcarského původu žijícího v Paříži. Jak vyplývá z Honeggerovy korespondence, Moraxovu nabídku v únoru 1921 přijal bez toho, aby měl možnost seznámit se s textovou předlohou a s vědomím, že premiéra je stanovena již na červen. Celou situaci rovněž komplikovalo to, že skladatel musel nejprve dokončit jiné zakázky a nemohl se tak dílu ihned věnovat – s prací začal zhruba měsíc poté, co obdržel Moraxův dopis. Na druhou stranu však Honeggera zcela jistě nadchl biblický námět, který vyhovoval jeho tvůrčím inklinacím a vzpíral se dobové pařížské estetice (v mnohém ovlivněné různými kabaretními vlivy či jazzovou hudbou). Skladateli byl pravděpodobně sympatický i výše popisovaný lidový charakter divadla. Připomeňme v této souvislosti jednu jeho myšlenku: „Mé úsilí a snahy vždy směřovaly k tomu, abych vytvářel hudbu, která bude přístupná širokému publiku a zároveň bude dostatečně odpoutaná od konvenčních hudebních postupů, aby uspokojila i hudební znalce.“

Hudební struktura díla sestává ze sedmadvaceti uzavřenějších částí, z nichž většina počítá s uplatněním sboru. Divadelní hra trvala v původní verzi zhruba čtyři hodiny a hudební složka zvyrazňovala důležité události v životě krále Davida. Honegger stál před obtížným kompozičním úkolem – jednotlivé hudební části musely být dosti různorodé, aby přiléhavě vykreslovaly proměnlivou atmosféru a děj inscenace, a zároveň nesmělo dojít k tomu, aby byla hudební struktura příliš roztržistěná a nejednotná. Skladatel dále považoval za problematické nevyrovnané obsazení vokální a instrumentální složky – proti stočlennému sboru stálo pouze sedmnáct různorodých instrumentalistů (autor se např. musel prakticky obejít bez smyčcových nástrojů – k dispozici měl pouze jeden kontrabas). Honegger byl do jisté míry omezen též hudebními schopnostmi interpretů, v tomto případě nepsal pro profesionály, ale spíše pro amatérské nadšence, kteří nadto neměli větší zkušenosti s moderní hudbou. Pokud k těmto faktorům přičteme to, že na vytvoření celého díla měl skladatel přibližně dva měsíce a chtěl vytvořit moderní a neoťfelou hudbu, pochopíme, že se nacházel v nezáviděníhodné pozici. Dle dostupných zdrojů se poměrně zoufalý Honegger obrátil pro radu na Stravinského, jenž byl v té době v Paříži. Chtěl s ním prodiskutovat, jak se má vyrovnat s nevýhodným nástrojovým obsazením. Stravinskij mu odpověděl, aby toto nástrojové obsazení nechápal jako něco „vnuceného“ či „vnějšího“, ale spíše jako „kompoziční úkol“, jehož řešení bude spoludefinovat vnitřní logiku díla. Do této již dosti komplikované situace vpadla i nečekaná rodinná událost, která zastínila popisované umělecké problémy – zdravotní stav skladatelovy matky se začal nenadále výrazně zhoršovat. Honegger se za ní proto vypravil do Curychu. Na hudbě ke *Králi Davidovi* sice pracoval i během této návštěvy, ale je zřejmé, že uvedená skutečnost tvorbu skladby nikterak neusnadnila. Později se ukázalo, že se bohužel jednalo o rakovinu, již skladatelova matka podlehla zhruba o rok později. Její smrt značně zasáhla též Honeggerova otce, který zemřel několik měsíců poté. Skladatel byl na své rodiče velmi fixovaný, což mimo jiné dokládá i to, že partitura *Krále Davida* je jim dedikována.

Honegger se následně na konci května vypravil do Mézières, aby mohl být přítomen nácviku díla. Přes všechnu hektičnost a nepřijemnosti, které doprovázely kompoziční proces, postupovaly zkoušky

víceméně bez problémů a sboroví zpěváci, pro něž musela být autorova hudba zprvu obtížně pochopitelná, nakonec zpívali své party s neskrývaným nadšením. Premiéra proběhla pod vedením skladatele a jednalo se o fenomenální úspěch. Pozitivní ohlasy na představení vedly k vytvoření samostatné koncertní verze, v jejímž rámci Morax vypustil dramatickou složku a místo ní využil postavu vypravěče; nástrojové obsazení však zůstalo stejné (premiéra 21. ledna 1923). Skladba se nakonec dočkala i třetí verze, jež se svou strukturou shoduje s Moraxovou koncertní úpravou, nicméně sedmnáctičlenný instrumentální ansámbl je nahrazen symfonickým orchestrem – lze se proto rovněž setkat s názvem *Král David, symfonický žalm podle dramatu Reného Moraxe* (premiéra 2. prosince 1923). Z dostupných zdrojů vyplývá, že sám skladatel nejvíce preferoval druhou verzi díla s původním sedmnáctičlenným ansámblem, jako dirigent byl však často zván, aby řídil provedení právě třetí verze díla. *Král David* pod jeho taktovkou zazněl 20. ledna 1949 rovněž v Praze (Česká filharmonie, Český pěvecký sbor). Dodejme, že úspěšná spolupráce Arthura Honegger a Reného Moraxe následně vedla i k vytvoření několika dalších společný děl – např. opery *Judith* (1925).

Koncertní verze díla nezapře, že se původně jedná o hudbu k divadelní hře. Znatelné je to zejména v epizodičnosti jednotlivých částí a v dramatické okázalosti hudebních gest. Značná proměnlivost hudebního proudu však posluchače dokáže udržet v určitém napětí – je obtížné odhadnutelné, jak se bude hudba dále vyvíjet. Ačkoli Honegger samozřejmě v některých částech díla využívá podobný hudební materiál, motivická příbuznost je v tomto případě značně uvolněná a funguje spíše na způsob asociace. Skladatelovo formální řešení skladby pak v mnohém odráží moderní hudební myšlení – forma zde není „šablonou“, kterou je nutné „vyplnit“, ale vzniká dynamicky pro aktuální dramatickou situaci definovanou textovou předlohou a atmosférou jednotlivých scén. V samotném díle si pak nelze nepovšimnout vlivu Igora Stravinského (především ve využití dravých a energických rytmů, ale i v častějším příklonu k disonantním souzvukům) a zejména pak Johanna Sebastiana Bacha (v celé skladbě lze pozorovat snahu o pečlivou kontrapunktickou práci, jež často ústí v komplexní polyfonickou fakturu, a v závěrečných částech díla pak převládá „chorálová“ melodika).

Petr Zvěřina

10 let na festivalu v Bregenzu

© Martina Kritznerová

Festival v rakouském Bregenzu patří mezi nejvýznamnější letní festivaly v Evropě, a to nejen jeho dlouhou historií, sahající až do roku 1946. Operní večery začínají dlouho předtím, než dirigent zvedne taktovku. Sami návštěvníci se zde stávají součástí inscenace, když na představení, která probíhají na jezerní scéně, přijíždějí v lodích.

Prvním představením festivalu, které se událo na scéně jezera Constance, byla Mozartova opera *Bastien a Bastienka* a poprvé se na ní představil také festivalový orchestr – Vídeňští symfonikové. V roce 1950 mělo festivalové auditorium u jezera kapacitu 6 500 míst a hlavní designér proslulého jeviště na jezeře Walter von Hoeslin přistoupil k této scéně zcela osobitě tak, aby jezero nebylo pouhou kulisou, ale hlavním elementem všech produkcí. O pět let později bylo v Bregenzu otevřeno i první divadlo, které hostilo nejen festival, ale stalo se sídlem nové scény Vorarlberského regionálního divadla.

pevnější konstrukce, tudíž větší výzvu pro režiséry. Tím se scéna v Bregenzu stala výraznou vizuální prezentací oper na jezeře.

Dramaturgie festivalu se nebála ani operních inovací, a tak v dnešním Festspielhausu začala prezentovat nové operní inscenace vysoké umělecké kvality. V letech 1993/94 se uskutečnila zatím nejúspěšnější produkce, kterou se stalo Verdiho *Nabucco* s celkovým počtem 300 000 diváků (poptávka byla mnohem vyšší), ale jen do jubilejního 50. ročníku, kdy tuto hranici o 18 000 překonalo uvedení Beethovenova *Fidela* v režii Brita

Martinů – *Řecké pašije*. Festival se v dalších letech rozšířil o nabídku současného výtvarného umění a přelomovým rokem byl i rok 2003, kdy se na Jezerní scéně objevila inscenace Bernsteinova muzikálu *West Side Story*. Zároveň byla ve Festspielhausu pod taktovkou Vladimíra Fedosejeva uvedena **Janáčková** opera *Příhody lišky Bystroušky* se **Štefanem Margitou** v roli Rehtora a za účasti **Kühnova dětského sboru**. Od roku 2004 se až do roku 2013 pozice uměleckého režiséra ujal David Pountney. Program se rozšířil o mnohé nové inscenace stejně jako o publikum, které v sezoně 2005/2006 čítalo při uvedení

© Martina Kritznerová

V roce 1958 byla na festivalu poprvé uvedena česká opera – Smetanova *Prodaná nevěsta*. Na jezerní scéně se začaly objevovat nejen významné opery, ale od roku 1960 i balety, což vedlo k ještě většímu zájmu publika o jeho návštěvu, stejně jako komorní koncerty, které byly do programu zařazeny o dva roky později a konaly se v Renesančním paláci Hohenemsu. Na přelomu let 1979/80 se organizátorům splnil sen o propojení hlavního festivalového domu s jezerní scénou, což přineslo možnost umístit diváky také do krytých prostor v případě špatného počasí. O pět let později už festival hostil své inscenace vždy dvě po sobě jdoucí sezony, což vyžadovalo

Davida Poutneyho, jenž své první mezinárodní renomé získal díky inscenaci **Janáčkovy** opery *Káťa Kabanová* na festivalu v irském Wexfordu, a který se stal hudebním ředitelem festivalu o 10 let později.

V roce 1998 už měly letní scény v Bregenz k dispozici celkem 12 000 míst, ke stávající Jezerní scéně a Velkému sálu Festspielhausu se přidaly ještě divadelní dílny („Werkstattbühne“) a festival představil i mezikulturní program pro mladé publikum, díky kterému získal Rakouskou státní cenu za PR (styk s veřejností). O rok později bylo na festivalu uvedeno vrcholné dílo **Bohuslava**

Verdiho *Trubadúra* téměř 302 000 návštěvníků. O rok později bylo instalováno nové speciální ozvučení, které publiku přineslo reálnou kvalitu zvuku všech interpretů.

V roce 2010 navázal festival dlouhodobou spolupráci s **Pražským filharmonickým sborem**, poprvé při uvedení Verdiho opery *Aida*, a od té doby je rezidenčním sborem nejen v operních produkcích, ale i na mimořádných koncertech, kde se stal hlavním partnerem Vídeňských symfoniků a hostujících dirigentů.

Výročí 70 let od zahájení festivalu v Bregenzu se ujala nová umělecká

10 let na festivalu

Pražský filharmonický sbor
Lukáš Vasilek – hlavní sbormistr
a **Vídeňští symfonikové**

2010

Jezerní scéna

GIUSEPPE VERDI

Aida

dirigent Carlo Rizzi, Gareth Jones
režie Graham Vick

Festspielhaus

MIECZYŚLAW WEINBERG

Pasažérka

dirigent Teodor Currentzis
režie David Pountney

Koncerty

MIECZYŚLAW WEINBERG

Requiem

dirigent Vladimir Fedosejev

JUDITH WEIR

Concrete, moteto o Londýně
pro vypravěče, sbor a orchestr
dirigent Dmitri Jurowski

2011

Slavnostní zahajovací koncert

Vídeňští symfonikové
dirigent Paul Daniel, Ulf Schirmer
režie David Pountney

Jezerní scéna

UMBERTO GIORDANO

Andrea Chenier

dirigent Ulf Schirmer, Enrico Calesso
režie Keith Warner

Festspielhaus

JUDITH WEIR

Achterbahn

dirigent Paul Daniel
režie Chen Shi-Zheng

Koncert

JOSEPH HAYDN

Stvoření

dirigent Christopher Moulds

2012

Slavnostní zahajovací koncert

Vídeňští symfonikové
dirigent Ulf Schirmer
režie David Pountney

Jezerní scéna

UMBERTO GIORDANO

Andrea Chenier

dirigent Ulf Schirmer, Enrico Calesso
režie Keith Warner

Festspielhaus

DETLEV GLANERT

Solaris

dirigent Markus Stenz
režie Moshe Leiser, Patrice Caurier

Festspielhaus – Seestudio Sborový koncert

DMITRIJ ŠOSTAKOVIČ

Deset poem na texty revolučních básníků pro smíšený sbor a cappella
dirigent Lukáš Vasilek

2013

Slavnostní zahajovací koncert

Vídeňští symfonikové
dirigent Paul Daniel
režie David Pountney

Jezerní scéna

WOLFGANG AMADEUS MOZART

Kouzelná flétna

dirigent Patrick Summers,
Hartmut Keil
režie David Pountney

Festspielhaus

ANDRÉ TCHAIKOWSKY

Kupec benátský

dirigent Erik Nielsen
režie Keith Warner

Orchestrální koncert

LUDWIG VAN BEETHOVEN

Symfonie č. 9

dirigent Claus Peter Flor

2014

Jezerní scéna

WOLFGANG AMADEUS MOZART

Kouzelná flétna

dirigent Patrick Summers,
Hartmut Keil
režie David Pountney

Orchestrální koncert

BENJAMIN BRITTEN

Válečné requiem

dirigent Philippe Jordan

Festspielhaus

IGOR STRAVINSKIJ

Slavík

SIMON LAKS
Neočekávaná vlašťovka
Vorarlberský symfonický orchestr
dirigent **Gérard Korsten**

Festspielhaus

PETER HERBERT

Trans-Maghreb

dirigent **Benjamin Lack**

režie **Ran Arthur Braun**

2015

Jezerní scéna

GIACOMO PUCCINI

Turandot

dirigent **Paolo Carignani,**

Giuseppe Finzi,

Lorenzo Coladonato

režie **Marco Arturo Marelli**

Festspielhaus

JACQUES OFFENBACH

Hoffmannovy povídky

dirigent **Johannes Debus**

režie **Stefan Herheim**

Orchestrální koncert

GIACOMO PUCCINI

Messa di Gloria

dirigent **Paolo Carignani**

2016

Jezerní scéna

GIACOMO PUCCINI

Turandot

dirigent **Paolo Carignani,**

Giuseppe Finzi

režie **Marco Arturo Marelli**

Festspielhaus

FRANCO FACCIO

Hamlet

dirigent **Paolo Carignani**

režie **Olivier Tambosi**

Orchestrální koncert

GAETANO DONIZETTI

Messa di Requiem

dirigent **Enrique Mazzola**

2017

Jezerní scéna

GEORGES BIZET

Carmen

dirigent **Paolo Carignani,**

Jordan de Souza

režie **Kasper Holten**

Festspielhaus

GIOACHINO ROSSINI

Mojžiš v Egyptě

dirigent **Enrique Mazzola**

režie **Lotte de Beer**

2018

Jezerní scéna

GEORGES BIZET

Carmen

dirigent **Antonino Fogliani,**

Jordan de Souza

režie **Kasper Holten**

Festspielhaus

BERTHOLD GOLDSCHMIDT

Beatrice Cenci

dirigent **Johannes Debus**

režie **Johannes Erath**

Orchestrální koncert

ANTONÍN DVOŘÁK

Te Deum

dirigent **Andrés Orozco-Estrada**

2019

Jezerní scéna

GIUSEPPE VERDI

Rigoletto

dirigent **Enrique Mazolla**

Režie **Philipp Stolzl**

Festspielhaus

JULES MASSENET

Don Quichotte

dirigent **Antonino Fogliani**

režie **Mariame Clément**

Orchestrální koncert

GIUSEPPE VERDI

Requiem

dirigent **Fabio Luisi**

ředitelka **Elisabeth Sobotka**, působící nejprve na festivalu v Salcburku, poté ve Vídeňské státní opeře, v Berlínské státní opeře a také v opeře v Grazu. V tomto roce se festival poprvé představil také živě v televizním vysílání v Rakousku, Německu a Švýcarsku, které sledovalo více než milion diváků. Letní festival v Bregenzu (Bregenzer Festspiele) patří v současnosti k jedním z největších kulturních událostí v Evropě a díky svým inovativním přístupům, režisérským debutům a interpretačním výkonům zasahuje i do celosvětového operního dění. Ostře sledovaný festival se šesti scénami a dvěma studií přiláká každý večer během několika letních týdnů téměř 7 000 diváků.

Pražský filharmonický sbor, jako rezidenční sbor slavného operního festivalu v Bregenzu (Bregenzer Festspiele), spolupůčinkoval s Vídeňskými symfoniky mj. v operách *Aida*, *Andrea Chénier*, *Kouzelná flétna*, *Turandot*, *Carmen* a také na samostatných koncertech či při provedení světových premiér oper *Pasažérka* polského skladatele Mieszyslawa Weinberga, *Miss Fortune* britské skladatelky Judithy Weir, *Solaris* německého skladatele Detleva Glanerta a *Kupec benátský* polského skladatele André Tchaikowského; tato inscenace získala prestižní ocenění International Opera Award 2014 v kategorii světová premiéra.

Pražský filharmonický sbor Turné Moskva – Hongkong (22. 2. – 27. 2. 2020)

KONCERTNÍ SÁL CITY HALL

Úterý 25. února 2020

Čína, Hongkong

FRANZ SCHUBERT

Zpěv duchů nad vodami

JOHN TAVENER

Svjatyj

LEOŠ JANÁČEK

Otčenáš

PÉTERIS VASKS

Rovinaté pláně

ERIC WHITACRE

Průtrž mračen

Jana Boušková harfa

Daniela Valtová Kosinová varhany

Pražský filharmonický sbor

dirigent **Lukáš Vasilek**

Sál Hong Kong City Hall ve stylu Bauhausu byl otevřen v roce 1962 a je druhým nejvýznamnějším sálem v Hongkongu a zároveň kulturní památkou, jež hostila Newyorské filharmoniky, Vladimira Ashkenazyho, Štutgartský balet a kde vystoupili např. violoncellista Yo-Yo Ma, houslistka Julia Fischer, kvartet Davida Oistracha a mnoho dalších.

© Cultural Centre Hong Kong

www.hk.artsfestival.org

VELKÝ SÁL LABSKÉ FILHARMONIE

Úterý 21. dubna 2020

LEOŠ JANÁČEK

Káťa Kabanová – koncertní provedení

Kateřina Kněžíková soprán

Eva Urbanová soprán

Jarmila Balázová mezzosoprán

Peter Berger tenor

Jaroslav Březina tenor

Aleš Briscein tenor

Jozef Benci bas

Česká filharmonie

Pražský filharmonický sbor

Lukáš Vasilek sbormistr

dirigent **Jakub Hruša**

Budova hamburské Elbphilharmonie – Labské filharmonie oslaví v lednu 2020 své třetí narozeniny. Stavbu Labské filharmonie sice provázely spory, jelikož se protáhla

Pátek 24. dubna 2020

LEOŠ JANÁČEK

Glagolská mše – koncertní provedení

Johanni van Oostrum soprán

Kelley O'Connor mezzosoprán

Anthony Dean Griffey tenor

Jan Martiník bas

Iveta Apkalna varhany

Labská filharmonie NDR

Pražský filharmonický sbor

dirigent **Alan Gilbert**

nejen doba výstavby, ale jak se dalo předpokládat i konečná cena stavby, jejíž výše se zvedla dokonce několikanásobně. I přes všechny otázky a spory se nakonec

Elbphilharmonie © Thies Rätzke

z Labské filharmonie stala světoznámá budova, vyhledávaná nejen umění dychtivých návštěvníků. 110 metrů vysoká budova, jejíž střecha připomíná

Své jubilejní **desáté výročí hostování** na tomto proslulém festivalu oslavil **Pražský filharmonický sbor** v loňské sezoně novým nastudováním opery *Rigoletto* (G. Verdi) na Jezerní scéně s Vídeňskými symfoniky a v opeře *Don Quijote* (J. Massenet). Jednou z hlavních událostí posledního ročníku festivalu byl i orchestrální koncert 22. července 2019, kde zaznělo monumentální *Requiem* od G. Verdiho. Partnery sboru na tomto koncertě byli **Vídeňští symfonikové** pod taktovkou **Fabia Luisiho**. V sólových partech se představili **Maria José Siri** (soprán), **Anna Goryachova** (alt), **Sergey Romanovsky** (tenor) a **Gábor Bretz** (bas).

KONCERTNÍ SÁL KULTURNÍHO CENTRA

Čtvrtek 27. února 2020

Čína, Hongkong

PETR EBEN

Řecký slovník

CARL ORFF

Sunt lacrimae rerum

IVAN BOŽIČEVIĆ

Jaro pomíjí

ANTON BRUCKNER

Os justi | *Preludium C dur* | *Tota pulchra es, Maria* | *Aequale c moll* č. 1 | *Afferentur regi Ave Maria* | *Aequale c moll* č. 2 | *Locus iste* | *Ecce sacerdos magnus*

Jana Boušková harfa

Daniela Valtová Kosinová varhany

Pražský filharmonický sbor

dirigent **Lukáš Vasilek**

Kulturní centrum, postavené v roce 1989 na straně Viktoriina přístavu, je primární scénou většiny kulturních aktivit města, včetně koncertů, divadelních představení, filmových promítání, výstav apod. Hlavní koncertní sál má přes 2000 míst a hostil recitály významných umělců jako Misha Maisky, Joshua Bell, Murray Perahia.

Lukáš Vasilek: Hudba musí mít co říct

© Daniel Havel

Když pročítáte recenze na vystoupení Pražského filharmonického sboru z posledních let, znějí superlativy o uměleckém mistrovství, špičkové profesionalitě, o dramaturgické nápaditosti a vynikající interpretaci samostatných koncertů, o spolehlivém partnerství s orchestry, o skvělých nahrávkách u špičkových labelů. Zní to až samozřejmě. Co všechno se skrývá za tím, aby s PFS byla spjata takto vysoká ocenění? Tam míří celá série otázek pro hlavního sbormistra, který už dvanáct let vede PFS neochvějně k takto vysokým metám – pro Lukáše Vasilka.

Helena Havlíková

Program Pražského filharmonického sboru pro 85. sezonu zahrnuje více než třicet koncertů po České republice a na padesát zahraničních, včetně například vystoupení v moderní architektonicky neobvyklé budově Labské filharmonie v Hamburku s Janáčkovou Glagolskou mší. Je to hodně nebo málo? Řekl bych, že je to tak akorát. Je to dobře vybalancované, všechny programy stihneme bez stresu nastudovat. Ale není dobré srovnávat sezony jenom podle počtu koncertů. Zásadní je spíš to, jak obtížné skladby studujeme, jestli některé z nich už známe a kolikrát jeden program v sezoně zopakujeme. Některé sezony obsahují 90 koncertů a je to docela v pohodě, jiné třeba jen 60 a jsou skoro nezvládnutelné.

Patronem 85. sezony Pražského filharmonického sboru je dirigent Zubin Mehta, se kterým jste zahájili letošní Festival Dvořákova Praha Mahlerovou Symfonií č. 3. Proč právě tento věhlasný dirigent, který byl mimo jiné řadu let hudebním ředitelem filharmonie v Los Angeles, Izraelské filharmonie (která ho jmenovala doživotním hudebním ředitelem), Newyorské filharmonie, Bavorské státní opery, festivalu Maggio Musicale ve Florencii? Sbor uskutečnil s panem dirigentem Mehtou dohromady asi 100 koncertů, nejvíc v posledních 30 letech. Vazba mezi ním a sborem je velmi těsná, takže ta volba byla docela přirozená. Pro nás je velkou poctou, že tu čestnou roli přijal.

Jedním z vrcholů 85. sezony bude výroční koncert ve Dvořákově síni pražského Rudolfiny, na kterém uvedete kantátu Arthura Honeggera *Král David*. Proč jste se rozhodli pro dnes téměř neuváděnou verzi pro sbor, sólisty a komorní orchestr? Protože je zajímavá a rozhodně ne horší než známější verze s doprovodem velkého symfonického orchestru. To komorní znění je o něco syrovější, možná i drsnější, tím padem ale také víc probouzí emoce. Jsou

tam barvy, které Honeggerovi běžely hlavou, když *Krále Davida* skládal a když ho poprvé napadaly ty jeho úžasné melodie – je to pro mě celé o dost autentičtější.

V létě jste oslavili 10. sezonu účinkování PFS na prestižním operním festivalu v rakouském Bregenzu s jeho proslulou scénou na jezeře a auditoriem pro sedm tisíc diváků, ale i festivalovým divadlem pro téměř dva tisíce diváků. Vystupujete zde v operních inscenacích klasických titulů, jakými jsou například *Aida*, *Kouzelná flétna*, *Turandot*, *Carmen* nebo letos *Rigoletto* a Massenetův *Don Quijote*. K vašim úkolům jako rezidenčního sboru ovšem patří také nastudování světových premiér novinek – *Pasažérka* polského skladatele Mieszyslawy Weinberga, *Miss Fortune* britské skladatelky Judithy Weir, *Solaris* německého skladatele Detleva Glanerta nebo *Kupec benátský* polského skladatele André Tchaikowského. Několik otázek v jedné – co toto působení pro vás znamená z hlediska prestiže, z hlediska nároků uměleckých i provozních a z hlediska specifika scénického vystupování oproti koncertnímu? V Bregenzu se pohybujeme v úžasné umělecké úrovni a to je obrovská čest! To, že jsme tam zváni každý rok, znamená v hudebním světě hodně – vysíláme tak signál, že jsme schopní v takové úrovni obstát. Provozní komplikace to s sebou samozřejmě nese: v červnu musíme omezit naše domácí projekty, abychom se stačili dobře připravit, v červenci a srpnu jsme blokováni festivalem, někdy na podzim pak musí být volno, abychom načerpali sílu na novou sezonu. To nás samozřejmě omezuje v realizaci některých projektů, u kterých bychom chtěli být. Ale stěžovat si nechci – s vědomím těch komplikací do toho každý rok jdeme a bregenzský festival za to stojí. Fakt, že v Bregenzu vystupujeme i na jevišti, pro nás znamená také netypickou nutnost, že se sborový part při pražských zkouškách před odjezdem musíme naučit dokonale

Lukáš Vasilek vystudoval dirigování (Akademie múzických umění, Praha) a hudební vědu (Univerzita Karlova, Praha). Působil nejprve jako sbormistr Foerstrova komorního pěveckého sdružení a druhý sbormistr Sboru Národního divadla v Praze. Od roku 2007 je hlavním sbormistrem Pražského filharmonického sboru, v roce 2010 založil vokální ansámbl Martinů Voices. Těžiště jeho umělecké práce s PFS spočívá v nastudování a provádění repertoáru „a cappella“, stejně jako v přípravě sboru k účinkování ve velkých kantátových, oratorních a operních projektech, realizovaných doma i v zahraničí ve spolupráci s významnými dirigenty (v posledních letech to byli např. Semjon Byčkov, Manfred Honeck, Jakub Hruša, Philippe Jordan, Fabio Luisi, Tomáš Netopil, Gianandrea Nosedá, Simon Rattle) a orchestry (Berlínská filharmonie, Česká filharmonie, Izraelská filharmonie, Petrohradská filharmonie, Vídeňský symfonický orchestr). Od roku 2010 plní sbor pod vedením Lukáše Vasilka roli rezidenčního tělesa Bregenzského festivalu. V posledních letech se Lukáš Vasilek soustavně věnoval nahrávání sborové tvorby Bohuslava Martinů. Jeho nahrávky skladatelových kantát (Pražský filharmonický sbor) a madrigalů (Martinů Voices), které v letech 2016 a 2018 vydala společnost Supraphon, vzbudily mimořádný ohlas v zahraničí a získaly mj. ocenění prestižních časopisů Gramophone, BBC Music Magazine a Diapason. Nahrávka komorních kantát byla navíc nominována na „BBC Music Magazine Awards 2018“.

zpaměti. Samotnou jevištní práci už pak ale chápeme spíš jako zajímavou změnu nebo povyražení – v divadle nevystupujeme často, tak nás to vlastně baví.

Máte na svém kontě bohatou diskografii u tak prestižních labelů, jakými jsou Decca Classics, Deutsche Grammophon, Sony Classic, ale samozřejmě i náš Supraphon. Kterých si považujete nejvíce? Největším překvapením byly pro mne Martinů *Kantáty z Vysočiny*, které vyšly u Supraphonu. Zatímco v Čechách si toho alba skoro nikdo nevšiml, v zahraničí mělo obrovský úspěch včetně nejvyšších hodnocení časopisů Gramophone a BBC Music Magazine. V BBC ta deska získala i nominaci na výroční cenu. Takový český paradox... Ale jsou i jiné projekty. Moc si vážím toho, že můžeme nahrávat po boku České filharmonie pro vydavatelství Decca. V minulých letech vyšla Dvořákova *Stabat mater* a Janáčkova *Glagolská mše* pod vedením Jiřího Bělohávk, krátce před vydáním je teď Dvořákovo *Requiem* a *Te Deum* s Jakubem Hrušou, také Mahlerovo *Vzkříšení* se Semjonem Byčkovem.

Jste příspěvkovou organizací Ministerstva kultury. Je v jiných zemích obvyklé, že existují takto samostatná profesionální sborová tělesa? Není. Sbory našeho typu jsou většinou součástí nějaké větší instituce, většinou

publikum zvyklé chodit třeba na orchestrální koncerty – ty bývají pro posluchače o dost snazší. Nejde ale o jednoduchost nebo komplikovanost – v tom úspěch nespočívá. Hudba musí mít co říct, pokud možno na první poslech, s čímž ovšem souvisí i nutnost její kvalitní interpretace. Když posluchači pochopí to sdělení, přijmou i extrémně komplikovanou skladbu. Myslím, že naše publikum si zvyklo chodit na nás s tím, že vedle klasiky uslyší i něco zvláštního, že rozeznáme prostor nějak jinak, než je obvyklé. Nechodí na konkrétní skladby, chodí na nás, na ten zážitek ze zvláštního programu. Máme pokaždé plno, což je u sborových koncertů zázrak.

Pražský filharmonický sbor spolupracuje s těmi nejvýznamnějšími dirigenty, v této sezoně například s Christianem Thielemannem při provedení *Písní z Gurre* Arnolda Schönberga na Velikonočním festivalu v Salcburku, v minulosti to byli Daniel Barenboim, Semjon Byčkov, Manfred Honeck, Fabio Luisi, sir Simon Rattle, z těch našich to byl samozřejmě Jiří Bělohávek, ale i Tomáš Netopil nebo Jakub Hruša. Dáte nám nahlédnout do zákulisí, jak taková spolupráce v praxi probíhá a v čem se u jednotlivých dirigentů liší? Někteří dirigenti mají velmi pevnou představu – s předstihem si voláme, píšeme, scházíme se. Takovou spolupráci

© Petra Hajska

orchestru nebo rozhlasu. Z toho bohužel vychází fakt, že bývají dost podceněné, nemají svou vlastní tvář a všichni je chápou jenom jako nutný přívazek něčeho většího. Přitom svůj domovský orchestr kvalitou často předčí. My máme díky svému nezávislému postavení velkou uměleckou svobodu. Sami se rozhodujeme, jak se budeme profilovat, jaké skladby budeme zpívat, s jakými orchestry a dirigenti budeme vystupovat. Na druhou stranu jsme ale odkázáni jen na sebe, neseme za sebe odpovědnost, za nikoho se neschováme. Jenže dává to smysl – o to víc si své práce vážíme a záleží nám na ní.

Jak dramaturgicky koncipujete samostatnou koncertní řadu? Snažím se, aby tam zněly skladby kvalitní, zajímavé a neoposlouchané, zároveň takové, které sboru sedí. Sborový koncert je pro posluchače dost náročná záležitost. Proto hledám hudbu, která není jen pro pár fajnšmekrů, ale kterou dokáže vstřebat i širší

mám nejradši, můžu pak sbor dokonale připravit. Fungujeme tak třeba se Semjonem Byčkovem nebo s Jakubem Hrušou. Pak jsou jiní dirigenti, kteří dopředu nic moc neřeší a přijímají naše nastudování, vlastně se mu podřizují. Pro nás je to také dobrá varianta, můžeme pak totiž předvést, co umíme. Existuje ale ještě třetí typ dirigentů. Ti mají nepředvídatelně originální představu, která nevychází z partitury, ovšem nikomu ji nesdělí předem. Během dvou zkoušek pak všechno předělají a nenechají kámen na kameni. Snažíme se jim co nejvíc vyjít vstříc, ale ne vždycky jsou jejich požadavky za tak krátký čas realizovatelné.

Tenhle způsob práce nemám vůbec rád. Je v něm dost arogance a málo empatie. Na výsledku se to nikdy neprojeví pozitivně. Tihle dirigenti většinou vůbec netuší, co sborová práce obnáší, ani to, že každý sbor potřebuje k nastudování mnohem víc času než orchestr.

Při mnoha koncertech s programem, při kterém PFS vystupuje s orchestrem a případně sólisty, vás publikum uvidí až při závěrečné děkovačce, hlavní pozornost se upíná na dirigenta. Nežárlíte? Ani náhodou! Jsem sbormistr a z toho vyplývá, že některé koncerty sám diriguju a další zase připravuju pro jiného dirigenta. Tak to prostě je. Spíš mě někdy štve, když orchestr a dirigent znají skladbu hůř než my. To je pak hodně demotivující, v PFS to dost špatně snášíme.

Součástí aktivit PFS je také Akademie sborového zpěvu pro mladé pěvce. Jak tato akademie funguje? Mladí zpěváci, většinou studenti, k nám udělají konkurz a v průběhu sezony pracují na vybraných projektech vedle našich stálých členů. Každou skladbu se nejprve učí samostatně s asistentem sbormistra a pak se zařadí mezi členy sboru a pracují stejně jako oni. Je to pro ně skvělá praxe – pochopí podstatu naší profese, poznají repertoár, setkají se se špičkovými umělci. Vynahrazujeme jim částečně to, co se ve škole nenaučí. Několik absolventů naší Akademie se po letech stalo stálými členy PFS, což je jedním z cílů toho projektu.

V čele PFS působíte od roku 2007, co se za těch dvanáct let změnilo? Sbor se hodně proměnil. Je trochu menší, obměnila se skoro polovina členů, máme jinou strukturu zkoušek, koncertů i zájezdů, kompletně se změnilo i fungování administrativy a managementu. Atmosféra ve sboru je pracovní, klidná, skoro přátelská. Myslím, že se všechno posunulo k lepšímu, ale necítím se být arbitrem. Stejně tak nechci posuzovat ani uměleckou stránku. Ale snad můžu říct, že se snažíme zpívat kompaktně, čistě a jistě, být pokaždé dokonale připraveni. Vzhledem k tomu, k jakým projektům se teď dostáváme, se nám to snad i daří.

I když je hlavním úkolem sbormistra umělecké nastudování a provedení skladeb, předpokládám, že musí být také psycholog mezilidských vztahů. Je to tak? Bohužel ano. Sbormistr je totiž se sborem daleko provázanější než dirigent s orchestrem. Vychází to z podstaty zpěvu, který je mnohem víc propojený s tělem a tím pádem i s emocemi. Sbormistr je pak ten, kdo všechny ty emoce v hudbě i mimo ni vstřebává, sjednocuje, koriguje a drží na uzdě. Sbor musí sbormistrovi věřit a sbormistr se musí chovat a pracovat tak, aby mu sbor věřit mohl. Někdy je docela těžké to všechno ustát – jde to na vás ze všech stran. Člověk musí mít nadhled a nesmí se nechat pohltnout nepodstatnými věcmi. Po těch letech už dokážu daleko snadněji nad některými situacemi mávnout rukou, usmát se jim, neřešit pořád dokola neřešitelné. Je mi také víc jedno, co si kdo o mně myslí – to je očistné. Ale když to shrnu, nemám si vůbec na co stěžovat. Máme se v PFS všichni docela rádi a respektujeme se navzájem. A to je dar.

Máte čas na něco jiného než na hudbu? Žít jen hudbou by mi připadalo dost fádní, ani bych to nepokládal za zdravý přístup. Člověk podle mě v našem oboru nemůže odvádět dobrou práci, když není inspirovaný bohatým životem – produkuje pak jenom nudu a chlad. Takže se snažím nežít hudbou, ale žít životem, i když tenhle postoj někdy dost pokulhává kvůli času. Rodina, pes, hory, roubenka, kolo, lyže, plavání, turistika, knihy, filmy, kavárny – to je můj život. No a vedle toho i hudba...

